

חק לישראל – פרשת תרומה יום ב'

תורה – שמות פרק כה'

(ו) אֲבָנֵי שֹהַם וְאֲבָנֵי מִלֹּאִים לְאֹפֶד וְלַחֲשׁוֹן: (ז) אֲבָנֵי שֹהַם וְאֲבָנֵי מִלֹּאִים לְאֹפֶד וְלַחֲשׁוֹן: (ח) אֲבָנֵי בֹדֵלָא וְאֲבָנֵי אֶשְׁלֶמוֹתָא לְשִׁקְעָא בְּאֹפְדָא וּבְחֹשֶׁנָּא:
 (ח) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכָם: (ט) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכָם: (י) וַיַּעֲבְדוּן קְדָמִי מִקְדָּשָׁא וְאֶשְׁרֵי שִׁכְנָתִי בִּיְהוּדָא:
 (ט) כָּבֵל אֲשֶׁר אָנִי מֵרְאָה אוֹתָךְ אֵת תְּבִנְיַת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבִנְיַת כָּל כְּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ: (ט) כָּבֵל אֲשֶׁר אָנִי מֵרְאָה אוֹתָךְ אֵת תְּבִנְיַת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבִנְיַת כָּל כְּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ: (ט) כָּבֵל דִּי אָנָּא מַחְזִי יְתָךְ יֵת דְּמִוּת מִשְׁכְּנָא וְיֵת דְּמִוּת כָּל מְנוּהֵי וְכֵן תַּעֲבְדוּן:
 (י) וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמֵתִים וְחֲצֵי אַרְבּוֹ וְאֲמָה וְחֲצֵי רַחְבּוֹ וְאֲמָה וְחֲצֵי קִמְתּוֹ:
 (י) וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמֵתִים וְחֲצֵי אַרְבּוֹ וְאֲמָה וְחֲצֵי רַחְבּוֹ וְאֲמָה וְחֲצֵי קִמְתּוֹ:
 (י) וַיַּעֲבְדוּן אֲרוֹנָא דְּעֵצֵי שִׁטִּין תְּרִתִּין אַמֵּין וּפְלָגָא אַרְבֵּיהּ וְאֲמֵתָא וּפְלָגָא פְתִיחָא וְאֲמֵתָא וּפְלָגָא רוּמִיחָא:

רס"י

מקדש ככל אשר אני מראה אותך: וכן תעשו – (סנהדרין טז שבועות יד) לדורות אם יאבד אחד מן הכלים או כשתעשו לי כלי בית עולמים כגון שולחנות ומנורות וכיורות ומכונות שעשה שלמה כחזנית חלו תעשו אותם (תוספתא שבת לח) ואם לא היה המקרא מחובר למעלה הימנו לא היה לו לכתוב וכן תעשו חלל כן תעשו והיה מדבר על עשיית אהל מועד וכליו:
 (י) ועשו ארון – כמין ארונות שעושים בלא רגלים עשויים כמין חרגו שקורין אישקריין (שריין שראנק) יושב על שוליו:

(ז) אבני שהם – שהים הורכבו גם ללורך האפוד האמור בואתה תראה: מלואים – על גם שעושין להם בזהב מושב כמין גומא ונותנין האבן גם למלאות הגומא קרויים אבני מלואים ומקום המושב קרוי משבצות: לאפד ולחשן – אבני שהם לאפוד ואבני המלואים לחשן וחשן ואפוד מפורשים בואתה תראה והם מיני חכשיט:
 (ח) ועשו לי מקדש – ועשו לשמי בית קדושה:
 (ט) ככל אשר אני מראה אותך – (מנחות כט) כאן את חזנית המשכן. המקרא הזה מחובר למקרא שלמעלה הימנו ועשו לי

נביא – מלכים א' פרק ה' לב' פרק ו' א'-ג'

(לב) וַיִּפְסְלוּ בְנֵי שְׁלֹמֹה וּבְנֵי חִירוֹם וְהַגְּבָלִים וַיִּכְיֶנּוּ הָעֵצִים וְהָאֲבָנִים לְבָנוֹת הַבָּיִת: (לג) וּפְסְלוּ אַרְדִּיכְלִי שְׁלֹמֹה וְאַרְדִּיכְלִי חִירוֹם וְאַרְגֹּבְלִיא וְאַתְקִינוּ אַעִיא וְאַבְנִיא לְמִבְנֵי בֵּיתֵא:
 (א) וַיְהִי בְּשָׁמוֹנִים שָׁנָה וְאַרְבַּע מְאוֹת שָׁנָה לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשָׁנָה הָרְבִיעִית בְּחֹדֶשׁ ז' הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה עַל יִשְׂרָאֵל וַיִּבְנוּ הַבָּיִת לַיהוָה: (א) וְהוּא בְּאַרְבַּע מְאוֹת וְתַמְנַן שָׁנִין לְמַפֵּק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשָׁנָה רְבִיעִית בִּירַח ז' וַיִּצְנִיא הוּא יִרְחָא תְּנִינָא לְמַמְלַךְ שְׁלֹמֹה עַל יִשְׂרָאֵל וּבְנָא בֵּיתֵא קְדָם יי:

חק לישראל – פרשת תרומה יום ב'

(ב) וְהִבִּית אֲשֶׁר בָּנָה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לַיהוָה שְׁשִׁים אַמָּה אָרְבּוּ וְעֶשְׂרִים רְחָבּוּ וְשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתוֹ: (ב) וּבֵיתא דִּי בְנָא מַלְכָא שְׁלֹמֹה קִדְּם יִי שְׁתִּין אַמִּין אֹרְכִיָּה וְעֶסְרִין פּוֹתִיָּה וְתַלְתִּין אַמִּין רֹמִיָּה:
(ג) וְהָאוֹלָם עַל פְּנֵי הַיֵּכַל הַבַּיִת עֶשְׂרִים אַמָּה אָרְבּוּ עַל פְּנֵי רְחֵב הַבַּיִת עֶשְׂרִי בְּאַמָּה רְחָבּוּ עַל פְּנֵי הַבַּיִת: (א) וְאוֹלְמָא עַל אַפֵּי הַיֵּכַל דְּבֵיתָא עֶסְרִין אַמִּין אֹרְכִיָּה עַל אַפֵּי פּוֹתִיָּא דְּבֵיתָא עֶסְרִין אַמִּין פּוֹתִיָּא עַל אַפֵּי בֵיתָא:

רש"י

לכנות בחדש השני בשנת ארבע למלכותו:
(ב) ששים אמה – ההיכל והדביר יחד:
(ג) והאולם על פני – לפני ההיכל בכניסתו.
ארכו על פני רוחב הבית – אורך האולם לרחבו של ההיכל מן הצפון לדרום. כל מדה יתירה קרויה אורך, והפחותה קרויה רוחב, לפי שבהיכל מדה מן המזרח למערב יתירה, קרויה אורך, ובאולם שמת מצפון לדרום יתירה זו, קרויה אורך מן הצפון לדרום, ומן המזרח למערב קרויה זו רוחב. על פני הבית – לפני הבית, לכד מזרח לכד חוץ:
(כז) ויפסלו – בהרים. והגבלים – אומה ששמה גבל, ובקויאים לסתת אבנים ולכנות, כמה שנאמר (ביחזקאל כז ט) בצור: זקני גבל וחכמיה היו כך מחזיקי צדקך. ויכינו – לשון הזמנה:
(ח) בחדש זיו – הוא אייר, לאית ביה זיוא לאילנא, וכן תרגם יונתן: זיו נכניא. הוא החדש השני – למנין החדשים, שהרי ניסן ראש השנה לחדשים. למלך שלמה – מוסב על השנה הרביעית, רביעית למלכות שלמה, וכן הוא אומר בדברי הימים (ב ג ז): ויחל

כתובים – משלי פרק יז ב'–ה'

(ב) עֶבֶד מִשְׁפִּיל יְמֻשָּׁל בְּבֶן מִבֵּישׁ וּבְתוֹךְ אֲחִים יִחַלֵּק נַחְלָה: (ב) עֶבְרָא סוֹכְלָתְנָא יִשְׁתַּלֵּט בְּבָרָא מִבְּהַתְנָא וּבֵינָת אַחֵי נַפְלֵג יִרְוֹתָתָא:
(ג) מִצִּרְף לַכֶּסֶף וְכוֹר לְזָהָב וּבַחַן לְבוֹת יְהוָה: (ג) צִרְפָּא נְקִי לְסַאמָא וּכוֹרָא לְדַהְבָּא וְאַלְהָא בְדִיק לְבִיא:
(ד) מִדַּע מִקְטִיב עַל שִׁפְתַּי אֲוֹן שִׁקָּר מִזִּין עַל לְשׁוֹן הַדָּת: (ד) גְּבֵרָא בִישָׂא צִית לְסַפּוֹתָא דַּעֲתָתָא שִׁקְרָא וּרְגִלוֹתָא עַל לִישְׁנָא דַּעֲתָתָא:
(ה) לַעֲגֵג לְרֹשׁ חֲרָף עִשְׂהוּ שְׂמִיחַ לְאִיד לֹא יִנְקָה: (ה) דְּמִצְדִּי לְמַסְכְּנָא מִרְגִזוּ לְבִרְיָה וּדְחִדִּי לְתִבְרָא דְּחִבְרִיָּה לֹא מִזְדַּכִּי:

רש"י

(ב) עבד משפיל וגו' – על שהשכיל נ"נ לפסוע ג' פסיעות לכבודו של הקב"ה על' לגדולה ומשל ב'שרא' שהובישו מעשיהם וחלק נחלתם לעיניהם, ד"א גר לדיק טוב מאזרח רשע ולע"ל יחלק שלל ונחלה בתוך
(ג) צ"י שנאמר (יחזקאל יז) והיה השבט אשר גר הגר וגו':
(ג) מצרף לכסף – כלי שאורפין בו כסף ועושין אותו מאפר מקלה על גבי חרס קרוי מצרף. וכו' לזהב – כלי שאורפין בו את הזהב כלי שזוקקין בו את הזהב כמו קדירה שצורה

חק לישראל – פרשת תרומה יום ב'

קרויה כור. מִכֶּסֶף לְכֶסֶף וְכֹר לְזָהָב – הַמִּכְרָף
 עָשׂוּי לְכֶרֶף כֶּסֶף לְמַלְאכְתּוֹ וְכֹן הַכֹּר לְזָקָה
 הַזֶּהָב, אֲבָל הַלְבָבוֹת הַקֶּבֶץ זֹקֵקוֹ וְזֹחֵקוֹ
 וְיֹדַע מַחֲשָׁבוֹתוֹ:

(7) מרע – רשע. מקשיב על שפת און שקר
 – מקבל לשון הרע ועידי שקר. מזין – מאזין
 מי שהוא משקר מאזין על לשון הוות:

משנה – שבת פרק יט'

(א) רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם לֹא הֵבִיא כָּלִי מֵעֶרְב שַׁבָּת, מְבִיאוֹ בְּשַׁבָּת
 מְגַלָּה. וּבִסְפָנָה, מְכַסְּהוּ עַל פִּי עֵדִים. וְעוֹד אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, כּוֹרְתִים
 עֵצִים לַעֲשׂוֹת פְּחָמִין וְלַעֲשׂוֹת (כָּלִי) בְּרֹזֶל. כָּלֵל אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, כָּל
 מְלָאכָה שֶׁאֵפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֶרְב שַׁבָּת אֵינָה דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת, וְשֵׁאִי
 אֵפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֶרְב שַׁבָּת דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת:

רע"ב – (א) רבי אליעזר אומר אם לא
 הביא כלי – איזמל למול את התינוק:
 מביאו בשבת מגולה – להודיע שחביבה
 מורה זו שמחללים עליה את השבת:
 ובסכנה – שגזרו גזירה על המילה:
 מכסהו על פי עדים – שיעידו שאיזמל
 של מורה הוא מביא ולא יחשדוהו שהוא
 נושא שאר חפציו: ולעשות ברזל – כדי
 לעשות איזמל למילה: כל מלאכה
 שאפשר לעשותה – כגון מכשירי מילה,
 הואיל ואפשר לעשותן מערב שבת אין
 דוחין את השבת, ופליג אדרבי אליעזר:
 שאי אפשר לעשותה מערב שבת – כגון
 מילה עצמה שאי אפשר לה לעשות
 דזמנה בשמיני, דוחה שבת. והלכה כר'
 עקיבא:

(ב) עוֹשִׂין כָּל צְרָכֵי מִילָה בְּשַׁבָּת, מוֹהֲלִין, וּפּוֹרְעִין, וּמוֹצְצִין, וְנוֹתְנִין עֲלֶיהָ
 אֶסְפְּלָנִית וְכַמּוֹן. אִם לֹא שָׁחַק מֵעֶרְב שַׁבָּת, לוֹעֵס בְּשִׁנָּיו וְנוֹתְנָהּ. אִם לֹא
 טָרַף יַיִן וְשִׁמּוֹן מֵעֶרְב שַׁבָּת, יִנָּתֵן זֶה בְּעֶצְמוֹ וְזֶה בְּעֶצְמוֹ. וְאִין עוֹשִׂין לָהּ
 חֲלוֹק לְכַתְּחֻלָּהּ, אֲבָל כּוֹרֵף עֲלֶיהָ סְמוּרְטוּט. אִם לֹא הִתְקִין מֵעֶרְב שַׁבָּת,
 כּוֹרֵף עַל אֶצְבָּעוֹ וּמְבִיֵּא, וְאֵפְלוּ מִחֶצֶר אַחֲרָת:

רע"ב – (3) מוהלין – חותך את
 הערלה: ופורעין – העור המכסה ראש
 הגיד: ומולצין – את הדם, ואע"פ שהוא
 עושה חבורה שאין הדם ניתק מחיבורו
 אלא על ידי מליכה: אספלנית –
 תחבושת: לוועס בשיניו – לכל מה
 שאפשר לשנות משנה: אם לא טרף יין
 ושמן – רגילים היו שהיו טורפים בקערה
 יין ושמן ומערבין אותן יחד לרפואה על

(ג) מְרַחֲצִין אֶת הַקֶּטָן, בֵּין לַפְּנֵי הַמִּילָה וּבֵין לְאַחַר הַמִּילָה, וּמְזַלְפִין עֲלָיו
 בַּיָּד, אֲבָל לֹא בְּכָלִי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֵּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, מְרַחֲצִין אֶת הַקֶּטָן
 בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁחָל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ל"ד) וַיְהִי בַּיּוֹם

חק לישראל – פרשת תרומה יום ב'

הַשְּׁלִישִׁי בַּהֵיּוֹתָם בְּאֲבִים. סָפַק וְאַנְדְּרוּגִינוּס אִין מְחַלְלִין עָלָיו אֶת הַשֶּׁבֶת,
וְרַבֵּי יְהוּדָה מִתִּיר בְּאַנְדְּרוּגִינוּס:

בשבת עמנו, לסכנת נפשות היא. והלכה כראב"ע: ספק בן שמונה חדשים ספק בן השעה, לאו בן שמונה כאבן בעלמא הוא ואין מילת מדכתיב (בראשית טז) המול לכם כל זכר, לרבות אנדרווגינוס. ותנא קמא, ערלתו כתיב, מי שהוא כולו ערל, ילא זה שחליו נקבה. ואין הלכה כר' יהודה:

רע"ב – (ג) מרחילין את הקטן – האי מרחילין לאו כדרכו הוא, לתנא סיפא לפרושי רישא כייל מרחילין כגון לזלף ביד, אבל בכלי אפילו לזלף אסור, וכל שכן לרחוץ כדרכו: רבי אלעזר בן עזריה כו' – פליג לתנא קמא וסבר מרחילין את הקטן כדרכו בין לפני המילה בין לאחר המילה וביום השלישי למילה נמי, בין בחמין שהחמו בע"פ בין בחמין שהחמו

(ד) מי שהיו לו שני תינוקות, אחד למוול אחד השבת ואחד למוול בשבת, ושכח ומל את של אחד השבת בשבת, חייב. אחד למוול בערב שבת ואחד למוול בשבת, ומל את של ערב שבת בשבת, רבי אליעזר מחייב חטאת, ורבי יהושע פוטר:

בשבת ואחד למוול בערב שבת ושכח ומל את של ערב שבת בשבת ר' אליעזר מחייב חטאת, למילה שלא בזמנה אינה דוחה שבת, ואע"ג דטעה בדבר מלוא שהיה טרוד באותו של שבת ומתוך כך טעה בזה, ואף בזה עשה מלוא שהרי ראוי הוא למוול אלא שאינו דוחה שבת, סבירא ליה לר' אליעזר טעה בדבר מלוא ועשה מלוא שאינה דוחה את השבת חייב. ור' יהושע פוטר, לסבירא ליה טעה בדבר מלוא ועשה מלוא שאינה דוחה את השבת פטור, כיון דסבור היה שזכר את בית דין הוא עושה. והלכה כרבי יהושע:

רע"ב – (ד) מי שהיו לו שני תינוקות וכו' – פליגי אמוראי בגמרא בגרסת משנה זו, והגרסא שתפסו רבותי עיקר כך היא, מי שהיו לו שני תינוקות אחד למוול אחד שבת ואחד למוול בשבת ושכח ומל את של אחד שבת בשבת חייב. אחד למוול בערב שבת ואחד למוול בשבת ושכח ומל את של ערב שבת בשבת ר' אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פוטר. והכי פירושה, שכח ומל את של אחד השבת בשבת חייב לדברי הכל, שהרי טעה בדבר מלוא ולא עשה מלוא כשהקדים ומל את של אחד השבת בשבת, ובהא אפילו רבי יהושע מודה. אחד למוול

(ה) קטן נמוול לשמונה, לתשעה, ולעשרה, ולאחד עשר, ולשנים עשר, לא פחות ולא יותר. הא כיצד. פדרבו, לשמונה, נולד לבין השמשות, נמוול לתשעה, בין השמשות של ערב שבת, נמוול לעשרה, יום טוב לאחד שבת, נמוול לאחד עשר, שני ימים טובים של ראש השנה, נמוול לשנים עשר. קטן החולה, אין מוהלין אותו עד שיבריא:

הוא והוא לה מילה שלא בזמנה ואינה דוחה שבת, וכריך להמתין עד לאחר השבת שהוא עשירי. חל יום טוב להיות אחד השבת, אין מילה שלא בזמנה דוחה אותה ונימוול לאחד עשר: שני ימים

רע"ב – (ה) נולד בין השמשות נמוול לתשעה – שהרי יום שמיני של מחר הוא נימוול, ושמא בין השמשות יום הוא ונימוול לתשיעי. היה היום ערב שבת, אי אפשר למוול בשבת הבא, לשמא תשיעי

חק לישראל – פרשת תרומה יום ב'

עסק: עד שיצריח – ויעצרו עליו שצעה
ימים שלמים מעת לעת מיום שהצריח
ואחר כך מלין אותו:

(ו) אֵלֹהֵינוּ הָיוּ צִיּוּן הַמְּעַכְבִּין אֶת הַמִּילָה, בְּשֵׁר הַחֹפֶה אֶת רֵב הָעֵטָרָה.
וְאֵינוּ אוֹכֵל בַּתְּרוּמָה. וְאִם הָיָה בְּעַל בְּשֵׁר, מִתְקַנֵּנוּ מִפְּנֵי מִרְאֵית הָעֵינַי. מִלְּ
וְלֹא פָרַע אֶת הַמִּילָה, כְּאֵלֹהֵינוּ לֹא מִלְּ:

ואם היה בעל בשר – שהיה שמו ונראה
בשר שלמעלה מעלתו לאחר שניטלה
הערלה כולה כאילו אותו בשר חוזר
וחופה את הגיד: מתקנו – ומשפע
באזמל מאותו עובי: מפני מראית העין
– שלא יהיה נראה כערל: ולא פרע –
לא גילה: כאילו לא מל – וישב ויפרע
ואפילו סילק ידו ממנה. וכל זמן שהוא
מחזיק במילה בשבת חוץ בין ליצין
המעכבין בין ליצין שאין מעכבין; לאחר
שסילק ידו, על ליצין המעכבין חוזר, על
ליצין שאין מעכבין אינו חוזר:

טובים של ראש השנה – לקדושה אחת
הן ואין מילה שלא בזמנה דוחה את יום
טוב השני של ראש השנה, נימול לשנים

רע"ב – (ו) ליצין – כמין נימין של בשר
שנשארו מן הערלה: עטרה – היא שפה
גבוהה המקפת את הגיד סביב וממנה
משפע ויורד לראשו. ובשר החופה את
רוב העטרה דקתני מתני' לא תימא רוב
הקפיפה אלא אפילו רוב ג"צוהה במקום
אחד: ואינו אוכל בתרומה – אם כהן
הוא, דכהן ערל אסור לאכול בתרומה,
נאמר בפסח (שמות י) תושב ושכיר לא
יאכל בו, ונאמר בתרומה (ויקרא כב)
תושב כהן ושכיר לא יאכל בו, מה פסח
אסור לערל אף תרומה אסורה לערל:

גמרא – שבת דף קל"ז ע"ב

מל ולא פרע את המילה כאילו לא מל: אמר רבי אבינא אמר רבי ירמיה
בר אבא אמר רב בשר החופה את רוב גובהה של עטרה: ואם היה בעל
בשר וכו': אמר שמואל קטן המסורבל בבשר רואין אותו כל זמן שמתקשה
ונראה מהול אינו צריך למול ואם לאו צריך למול במתניתא תנא רבן
שמעון בן גמליאל אומר קטן המסורבל בבשר רואין אותו כל זמן
שמתקשה ואינו נראה מהול צריך למולו ואם לאו אינו צריך למולו מאי
בינייהו איכא בינייהו נראה ואינו נראה: מל ולא פרע: תנו רבנן המל אומר
אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה אבי הבן אומר אשר קדשנו במצותיו
וצונו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו העומדים אומרים כשם שנכנס
לברית כך יכנס לתורה לחופה ולמעשים טובים והמברך אומר אשר קידש
ידיד מבטן חוק בשארו שם וצאצאיו חתם באות ברית קדש על כן בשכר
זאת אל חי חלקנו צוה להציל ידידות שארינו משחת למען בריתו אשר שם
בבשרנו ברוך אתה ה' כורת הברית המל את הגרים אומר ברוך אתה ה'
אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה והמברך אומר
אשר קדשנו במצותיו וצונו למול את הגרים ולהטיף מהם דם ברית

חק לישראל – פרשת תרומה יום ב'

שאיננו מלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי ברוך אתה ה' כורת הברית המל את העבדים אומר אשר קדשנו במצותיו וציונו על המילה והמברך אומר אשר קדשנו במצותיו וציונו למול את העבדים ולהטיף מהם דם ברית שאיננו מלא דם ברית חקות שמים וארץ לא נתקיימו שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי ברוך אתה ה' כורת הברית:

רש"י על הגמרא

למתניתא, אינו נראה הוא לרבי, הא נראה ואינו נראה אינו מצטון – ילחך קרי ילד, על שם אשר אהבת (בראשית כב): מצטון – דקודם שנולד נתקדש למצוה זו, דכתיב (שם יז) אבל שרה אשתך וגו' והקימותי את בריתי אתו היינו מילה: בשאר – בצטון: שם – חק של מילה: ולאחיו – אחריו: חתם ברות – זו של ברית קדש: אה להילד ילדות שאינו משחת – מגיהגס, דכתיב גם את צדס בריתך שלחתי אסיריך מצור אין מים בו (זכריה ט):

פרע – גילה: רוב גובהה – לא תימא רוב העטרה דקתני מתניתין רוב היקפה, אלא אפילו רוב גובהה במקום אחד: קטן המסורבל בצער – פלטריי בלעז, ששמן ועב, ולאחר שנימול נראה כמכסהו: כל זמן שמתקשה – ומתוך הקיסוי מתפשט צער, בדשמואל גרסין ונראה מהול, במתניתא גרסין ואינו נראה מהול: איכא בינייהו נראה ואינו נראה – לשמואל, נראה מהול הוא דאין ריך למולו, הא נראה ואינו נראה לריך,

זוהר – תרומה דף קלא' ע"ב

בד אתי צפרא, וצפרא אשתכחו בבי פנישתא, בעו לאשתכחא בשירין ותושבחו דדוד. והא אוקימנא, דסדורא איהו לאתערא רחימו לעילא ותתא, לאתקנא תקוניו, ולאשתערא חדוה. דהא בגין דא ליואי מתערי לאתערא רחימו וחדוה לעילא, באיגון שירין ותושבחו:

ומאן דמשתעי בבי פנישתא במלין דחול, ווי ליה, דאחזי פרודא, ווי לית דגרע מהימנותא. ווי ליה דלית ליה חולקא באלקא דישראל. דאחזי דהא לית (ליה) אלקא, ולא אשתכח תמן, (ולית ליה חולקיה ביה) ולא דחיל מניה, ואנהיג קלנא בתקונא (ס"א בתקיפא) עלאה דלעילא:

דהא בשעתא דישראל מסדרי בבי פנישתא, סדורא דשירין ותושבחו וסדורא דעלותא, בדין מתכנשי תלת משירין דמלאכי עלאי. משיריתא חדא, איגון מלאכין קדישין (עילאין) דקא משבחון לקודשא בריה הוא ביממא, בגין דאית אחרנין דקא משבחון לקודשא בריה הוא בליליא. ואחרנין (ס"א ואלין) איגון דקא משבחון לקודשא בריה הוא, ואמרין שירין ותושבחו בהדיהו דישראל ביממא: משיריתא תגנינא, איגון מלאכין קדישין, דמשתכחי בכל קדושה

חק לישראל – פרשת תרומה יום ב'

וקדושה ד'ישראל, מקדשי לתתא. ובשולטנא דלהון, כל אינון דמתערין בכל אינון רקיעין, (ס"א היכלין) ב'ההיא צלותא ד'ישראל (ס"א דמיושב):
 משריתא תליתאה אינון עולמתן עלאין. דקא מתתקני עם מטרוניתא, ומתקני לה לאעלא לה קמי מלכא, ואלין אינון משריין עלאין על פלהו. ובלהו מתתקני, בסדורא ד'ישראל דמתתקני לתתא, באינון שירין ותושפתן, ובההיא צלותא דקא מצלו ישראל. בין דאלין תלת משריין מזדמנו, כדון ישראל פתחי שירתא, וזמרי קמי מאריהון. וההיא משריתא חדא, די ממנא לשבחה למאריהון ביממא, אזדמנו עליהו, וזמרי עמהון כחדא, באינון שבחי דדוד מלכא, והא אוקימנא מלי:

הלכה – הרמב"ם הלכות קריאת שמע פרק ב'

(יג) ספק קרא קריאת שמע ספק לא קרא חוזר וקורא ומברך לפניו ולאחריה אבל אם ידע שקרא ונסתפק לו אם בירך לפניו ולאחריה או לא בירך אינו חוזר ומברך קרא וטעה יחזור למקום שטעה נעלם ממנו בין פרשה לפרשה ואינו יודע אי זו פרשה השלים ואי זו צריך להתחיל חוזר לפרשה ראשונה שהוא ואהבת את ה' אלהיך וגו':
 (יד) טעה באמצע הפרק ואינו יודע להיכן פסק חוזר לראש הפרק היה קורא וכתבתם ואינו יודע אם הוא בוכתבתם של שמע או בוכתבתם שבוהיה אם שמוע חוזר לוכתבתם של שמע ואם נסתפק לו אחר שקרא למען ירבו ימיכם אינו חוזר שעל הרגל לשונו הוא הולך:

מוסר – משערי קדושה ח"ב שער ד'

הגאון פאלו דחק רגלי השכינה ומסתלקת מן העולם ואומרת אין אני והוא יכולין לדור יחד בעולם ומורד על מלכות שמים ומתעטף בטליתו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שנאמר בו (תהלים צ"ג) ה' מלך גאות לבש ובמה יתגאה האדם והיותו מטפה סרוחה ויצירתו בדם נדה ובחיו טנוף וסרחון ואחר מותו רמה ותולעה ואחרית גופו גוש עפר ונפשו יורדת לגיהנם. אמנם הענוה והשפלות אין מדה גדולה הימנה כי משה רבינו עליו השלום רבן של כל הנביאים בתורה ובמצות וביראת חטא לא נשתבח אלא בענוה (במדבר י"ב) והאיש משה ענו מאד צא ולמד מן הקדוש ברוך הוא שמינית שמי מרום ויורד לשכון אצל השפלים שנאמר (ישעי"י נ"ז) מרום וקדוש אשבון ואת דבא ושפל רוח וכתוב (תהלים לד) קרוב ה' לנשברי לב וכתוב (שם מ"ז) מי יגור באהלך וגומר (שם) נבזה בעיניו נמאס:

לע"נ

זאב ואיים בן שרה, משה דוד בן סוזנה מלכה, גר גבריאל בן סוזן, סוזנה מלכה בת שמואלה,
 דניאלה פורשונה בת ראל, צדיקה בת שרה ז"ל